

TYKISTÖKADETTIKOULU OLI SUOMEN ENSIMMÄINEN UPSEERIKOULU

Useiden maiden armeijoissa pätevyden upseerin ammattiin antoi pitkään aatelisarvo perehdyttämisen tapahtuessa vasta palveluksessa. Näin oli Ruotsinkin armeijan jalkaväessä ja ratsuväessä aina vuoteen 1835 asti. Tykistössä katsottiin kuitenkin jo paljon aiemmin, että upseerilta vaaditaan syntyperän ja käytännön kokemuksen lisäksi myös teoreettista koulutusta. Nuori tykistöluutnantti Augustin Ehrensvärd tekikin vuosina 1736-38 kaksivuotisen opintomatkan Ranskaan, Hollantiin ja Englantiin, jolloin hän perehtyi linnoitus- ja asetekniikan uusimpiin ideoihin. Erityisaiheina olivat tykkien, niiden ammusten ja ruudin valmistus. Ehrensvärd laati kotiin palattuaan perusteelliset matkakertomukset. Ehrensvärd perusteli tykistöupseerien hyvän koulutuksen merkitystä sillä, että ammunnan tarkkuus säästää kalliiden tykkien, ammusten ja ruudin kulutusta. Tarkempi ammunta vähentää myös omien joukkojen tappioita ja lisää vastustajan tappioita. Näiden perustelujen ansiosta perustettiin Tukholmaan Ruotsin ensimmäinen kadettikoulu, jonka tehtävänä oli kouluttaa tykistöupseereja. Ehrensvärd nimitettiin koulun johtajaksi ja ylennettiin kapteeniksi tehtäväänään vastata koulun teoreettisesta opetuksesta kapten mechanicus-viran haltijana. Tykistöön liittyneiden tutkimustensa ansiosta Ehrensvärd nimitettiin myös vasta perustetun Ruotsin tiedeakatemian jäseneksi n:o 9. Ehrensvärd johti tykistökadettikoulua vuoteen 1746 asti osallistuen tänä aikana Suomessa vv. 1741-43 käytyyn sotaan sekä sen jälkeen Suomen puolustussuunnitelmien laadintaan ja sitten näiden suunnitelmien toteuttamiseen eli hän johti Sveaborgin (Viapori) ja Svartholman linnoitusten rakentamista.

Kun säädyt perustivat vuonna 1747 kapten mechanicuksen viran myös Suomeen, on Ehrensvärdin henkilökohtainen panos tähän ollut varmasti merkittävä. Suomen tykistökadettikoulu toimi aluksi Helsingissä ja Degerbyssä (Loviisa) ja sittemmin Viaporissa johtajanaan ensin luutnantti J. Elfving ja vuodesta 1758 N. Lindblom viran nimikkeen muututtua tykistön professoriksi. Opetusta voidaan pitää korkeatasoisena. Kuninkaallinen käskykirje vuodelta 1757 määräsikin, että tykistöupseerin virkaan nimitettävältä vaadittiin tykistökadettikoulussa opettavien matemaattisten aineiden hallinta. Kun Suomeen sijoitetuista tykeistä valtaosa oli sijoitettu Viaporiin puolustamaan sitä vihollisen laivastolta, voidaan hyvin perustein laskea rannikkotykistön upseerikoulutuksen perinteiden ulottuvan aina Suomenlinnan perustamisen aikaan eli vuoteen 1748.

Tykistökadettikoulun suoritti myös moni tuleva meriupseeri, sillä olivathan tykit laivojenkin

pääaseistuksena. Mainittakoon, että Viaporissa aloitti vuosikymmen myöhemmin toimintansa myös laivapoikakoulu saaristolaivaston aliupseerien kouluttamiseksi.

Suomen upseerikoulutuksen perinteet lasketaan vuonna 1779 toimintansa aloittaneesta Haapaniemen sotakoulusta eikä jo kolme vuosikymmentä aikaisemmin perustetusta Suomen tykistökadettikoulusta vaikka sen perustaminen todetaankin useissa teoksissa. Tätä voidaan perustella sillä, että Haapaniemen sotakoulusta johtaa jatkumo lähes koko autonomian ajan Haminassa toimineen Suomen kadettikoulun kautta itsenäisen Suomen Kadettikouluun ja nykyiseen upseerikoulutukseen sekä myös sillä, että ”kaikissa armeijoissa pääaselaji määrittää perinteet”. Joka tapauksessa tykistöaselajien upseerit voivat laskea koulutusperinteensä jo vuodesta 1747.

Kooste perustuu seuraavaan aineistoon:

- Oscar Nikula: Augustin Ehrensvärd. Åbo 1960
- Suomalainen upseerikoulutus 200 vuotta 1779-1979. Joensuu 1978
- Sotakoulu saarella. Jyväskylä 1965
- Jyri Paulaharju: Tykistöupseerikoulutus Suomessa 1747-1900. Hämeenlinna 2010
- Professori Matti Klingen esitelmä keskusteluineen Augustin Ehrensvärdin syntymän 300-vuotisseminaarissa 15.9.2010 Helsingissä

31.10.2018 Lauri Pohjanvirta